

ডিমাছা লোকসাহিত্যত সমাজ-জীৱনৰ প্ৰতিফলন

শ্ৰী ড° তৰুণ শইকীয়া
সহযোগী অধ্যাপক
ফৰকাটিং মহাবিদ্যালয়

সংক্ষিপ্তসাৰ :

অসম ৰাজ্য বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ বসতি স্থল। এই জনগোষ্ঠীসমূহৰ অন্যতম আছিল ডিমাছাসকল। বৰ অসমৰ মানচিত্ৰলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে ডিমাছাসকল আছিল প্ৰাচীনতম অধিবাসী। বৰ্তমান অসমৰ ডিমা হাছাও জিলা, কাৰ্বি আংলং, নগাঁও, কাছাৰ তথা ডিমাপুৰৰ দাঁতিকাষৰীয়া অঞ্চলত এই জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে বসবাস কৰি আছে। ডিমাছাসকলে পৰ্বত-ভৈয়াম দুয়োখণ্ডতে বাস কৰে।

ভাৰতৰ উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলত বাস কৰা জনগোষ্ঠীসমূহৰ দৰে ডিমাছাসকল সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিকভাৱে অতিকৈ সমৃদ্ধ। মহাভাৰতৰ উল্লেখযোগ্য চৰিত্ৰ 'হিৰিশ্বাৰ বংশ'ৰ বুলি তেওঁলোকে দাবী কৰে। সেই দৃষ্টিকোণৰ পৰা মহাভাৰতৰ যুগৰ পৰাই ডিমাছাসকলৰ লোকসাহিত্যৰ এটি ধাৰা বৈ আছে। অন্যান্য জনগোষ্ঠীৰ দৰে ডিমাছাসকলৰো নিজা লোকসাহিত্য আছে। এই লোকসাহিত্যই প্ৰতিবিম্বিত কৰে তেওঁলোকৰ জাতিৰ পৰিচয়। আমাৰ এই আলোচনাত ডিমাছাসকলৰ লোকগীত, সাধুকথা, ফকৰা, প্ৰবাদ প্ৰবচন আদিৰ মাজত প্ৰতিফলিত সমাজ জীৱনৰ দিশসমূহক বিচাৰ কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

বীজশব্দ : ডিমাছা, লোকসাহিত্য, লোকগীত, সামাজিক, জীৱন

পাতনি :

অসমৰ প্ৰাচীনতম অধিবাসী ডিমাছা-কছাৰীসকলে বৰ্তমান অসমৰ ডিমা হাছাও জিলা, কাৰ্বি আংলং জিলা, নগাঁও জিলা, কাছাৰ জিলা আৰু নাগালেণ্ডৰ ডিমাপুৰ দাঁতিকাষৰীয়া অঞ্চলত বসবাস কৰি আছে। ডিমাছাসকল তিব্বতবৰ্মী ভাষাগোষ্ঠীৰ অন্তৰ্গত অসমবৰ্মী শাখাৰ অন্তৰ্গত। ডিমাছা শব্দৰ অৰ্থ হ'ল— 'ডি-পানী, মা-বৃহৎ, ছা-সন্তান' বৰ্ণনৈৰ সন্তান। ডিমাছাসকলৰ মাজত প্ৰচলিত প্ৰাচীন জনশ্ৰুতি অনুসৰি তেওঁলোকে অতীজতে ডিলাওৱা আৰু সাংগ্ৰীবা নদীৰ সংগমস্থল অৰ্থাৎ গংগা আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ সংগমস্থলত বসবাস কৰিছিল। আহোমসকল অসমলৈ অহাৰ আগেয়ে ডিমাছাসকলে ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ দক্ষিণপাৰে সমগ্ৰ উজনি অসমজুৰি ৰাজত্ব কৰিছিল। আহোমসকলৰ সম্প্ৰসাৰণবাদী নীতিৰ ফলত ডিমাছাসকলে দিখৌ পাৰৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ পৰা ক্ৰমান্বয়ে আতৰি আহি 1526 খ্ৰীষ্টাব্দত প্ৰথমে দেৰগাঁও, তাৰ পাছত 1531 খ্ৰীষ্টাব্দত ডিমাপুৰ, 1536 খ্ৰীষ্টাব্দত মাইবাং আৰু অৱশেষত বৰাক উপত্যকাৰ খাছপুৰলৈ স্থায়ী যাবলগীয়া হয়। "এই অঞ্চলবোৰক কেন্দ্ৰ কৰি সহস্ৰাধিক বছৰ ধৰি ৰাজত্ব কৰা ডিমাছা ৰজাসকলে আৰ্যভাষাকেই ৰাজকাৰ্য পৰিচালনাৰ ভাষা হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। এই বাবেই ৰজাসকলৰ শাসনকালত ডিমাছা ভাষাৰ কোনো

লিখিত ৰূপ গঢ়ি উঠা নাছিল। ফলত সেই সময়ত ডিমাছা ভাষাত লিখিত সাহিত্যও সৃষ্টি হোৱা নাছিল।”¹ অসমৰ বৰাক উপত্যকাৰ ডিমাছা কছাৰীসকল বৰ্মন কছাৰী আৰু নগাঁও জিলাৰ ডিমাছাসকল হোজাই কছাৰী নামৰে ভৈয়াম জনজাতিৰ অন্তৰ্ভুক্ত। ডিমা-হাছাও আৰু নাগালেণ্ডৰ ডিমাছাসকল পাৰ্বত্য উপজাতি হিচাপে পৰিচিত।

গৱেষণাৰ লক্ষ্য :

অতীজৰে পৰা অসমভূমিত বাস কৰা ডিমাছাসকল লোকসাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনত অতি চহকী। লোকসাহিত্যৰ যোগেদি তেওঁলোকৰ সমাজ জীৱন কিদৰে প্ৰতিফলিত হৈছে, সেয়া আলোকপাত কৰাই আমাৰ আলোচনাৰ মূল লক্ষ্য।

গৱেষণাৰ গুৰুত্ব :

ডিমাছাসকল যিহেতু সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰখনত আগবঢ়া এটা জনগোষ্ঠী, সেইবাবে বৰ্তমান যুগত ডিমাছাসকলৰ গীত-মাত, লোকাচাৰ, পৰম্পৰা আদি মূল্যায়ন কৰাৰ যথেষ্ট প্ৰয়োজন আছে।

গৱেষণাৰ পৰিসৰ :

গৱেষণা পত্ৰখনিত বিষয়বস্তুৰ সৈতে সংপৃক্ত হৈ আছে ডিমাছাসকলৰ লোকগীত, সাধুকথা, মন্ত্ৰ, ফকৰা যোজনা, প্ৰবাদ-প্ৰবচন আৰু সাঁথৰ। উল্লেখযোগ্য যে সাহিত্য আৰু সমাজৰ মাজত এক ওতপ্ৰোত সম্পৰ্ক আছে। সেয়েহে এই সাহিত্যসমূহত সমাজৰ বিভিন্ন দিশৰ অৱতাৰণা সম্পৰ্কীয় কথাবোৰক আমাৰ আলোচনাৰ আওতালৈ অনা হৈছে।

গৱেষণাৰ পদ্ধতি :

‘ডিমাছা লোকসাহিত্যত সমাজ জীৱনৰ প্ৰতিফলন’— শীৰ্ষক আলোচনাটি প্ৰস্তুত কৰোঁতে বৰ্ণনাত্মক আৰু বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰ প্ৰয়োগ কৰা হৈছে।

মূল বিষয়ৰ আলোচনা :

ডিমাছা লোক সাহিত্য :

ভাৰতৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ বিভিন্ন জনজাতিসকলৰ ভিতৰত সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক ঐতিহ্যৰ দিশৰ পৰা ডিমাছাসকল অন্যতম চহকী জনজাতি। ডিমাছাসকলে যিহেতু নিজকে মহাভাৰতৰ ‘হিড়িম্বা’ৰ বংশধৰ বুলি দাবী কৰে সেয়ে গৱেষকসকলে মত প্ৰকাশ কৰে ডিমাছা লোক সাহিত্যৰ ধাৰাটো মহাভাৰতৰ যুগৰ পৰাই প্ৰবাহমান। তেওঁলোকৰ ঐতিহ্যময়, সমৃদ্ধিশালী সাংস্কৃতিক ধাৰা প্ৰাণময় হৈ বৈ আহিছে তেওঁলোকৰ লোকসাহিত্যৰ জৰিয়তে। ডিমাছাসকলৰ লোকসাহিত্যৰ ভঁৰালটোও মেটমৰা সস্তাৰেৰে চহকী। আলোচনাৰ সুবিধাৰ্থে ডিমাছা লোকসাহিত্যক আমি এনেদৰে শ্ৰেণীবিন্যাস কৰিব পাৰোঁ।

[1] লোকগীত, [2] সাধুকথা, [3] মন্ত্ৰ, [4] আশীৰ্বাদ আৰু মাঙ্গলিক কথোপকথন, [5] ফকৰা যোজনা, প্ৰবাদ-প্ৰবচন, সাঁথৰ ইত্যাদি।

(১) লোকগীত : বাৰে-বহনীয়া আৰু বৈচিত্ৰ্যময় ডিমাছা লোকগীতসমূহক আমি এনেদৰে শ্ৰেণীবিভাগ কৰিব পাৰো— (ক) বৃচু (বিছ) গীত, (খ) নিচুকণি গীত, (গ) প্ৰণয়ৰ গীত, (ঘ) বিবাহ অনুষ্ঠানৰ গীত, (ঙ) বুমতলীত গোৱা গীত, (চ) নদ্ৰাঙত গোৱা গীত, (ছ) মানুহৰ মৃত্যুত গোৱা কৰুণ গীত, (জ) কাহিনী গীত আৰু (ঝ) অন্যান্য গীত। ডিমাছাসকলৰ মাজত কিছুমান বিভিন্ন ধৰণৰ কৰুণ বসাত্মক কাহিনী গীত (দুখ খাৰিমিননী বাজাবঠাই) মানুহৰ মুখে মুখে প্ৰচলিত হৈ আহিছে। এই কাহিনী গীতসমূহ ইতিহাস আৰু কিংবদন্তিৰ সানমিহলিৰে ৰচিত। এই কাহিনী গীতসমূহ ডিমাছাসকলৰ নিজা তেজ মঙহেৰে সৃষ্ট আৰু নিজা ঐতিহ্য আৰু কৃষ্টিৰে পুষ্ট। তেনে কাহিনীগীতসমূহ হ'ল— (ক) ডিশ্ৰৰ কাহিনীগীত (ডিশ্ৰণী বাজাবঠাই), (খ) গংগেলা পেৰালাৰ কাহিনীগীত (গংগেলা পেৰালাৰী বাজাবঠাই), (গ) হাৰিফা ডুমাইডিৰ কাহিনীগীত (হাৰিফা ডুমাইডিনী বাজাবঠাই), (ঘ) স্নেমডুৰীৰ কাহিনীগীত (স্নেমডুৰীনী বাজাবঠাই), (ঙ) আমালু ডিমালুৰ কাহিনীগীত (আমালু-ডিমালুনী বাজাবঠাই), (চ) জহায়াৰ কাহিনীগীত (জহায়াৰী বাজাবঠাই), (ছ) মাইবাং এৰি যোৱাৰ কাহিনীগীত (মাইবাং হাগাৰবাণী)।

(২) সাধুকথা : ডিমাছাসকলৰ লোকসাহিত্যৰ এক বুজন অংশ সামৰি লৈছে সাধুকথাই। মুখে মুখে বাগৰি অহা এই সাধুবোৰৰ উৎপত্তি কাল নিৰ্ণয় কৰা কঠিন। ডিমাছা সমাজত বহুলভাৱে প্ৰচলিত আৰু জনপ্ৰিয় কেইটামান সাধুকথা হ'ল— দাউ ৰজানী খাৰমুন (ভীমৰাজ চৰাইৰ সাধু), মাউগুসা জাং কেঙ্গাইলুমা (বান্দৰ আৰু জোনাকী পৰুৱা), মাউগুসা জাং ঠৰগানী খাৰমুন (বান্দৰ আৰু দূৰকাছ), ঘানা জাং গুজানি খাৰমুন (কণা আৰু কুঁজাৰ সাধু), জুবু চাংসাইবাণী খাৰমুন (সাপ সৃষ্টিৰ সাধু), মাসং বঘ্ৰং গবানী খাৰমুন (হৰিণা পছৰ শিং খহি পৰাৰ সাধু), দাউ কাল্লিং মানী খাৰমুন (শেন চৰাইৰ সাধু), মুসুভুৰ্ণানী খাৰমুন (ভালুকৰ সাধু), য়াউজো মাং নী খাৰমুন (হাত টুকুৰাজনীৰ সাধু), বেপাৰী বাছ (বেপাৰী ল'ৰা), ছিঞ্জুল্লীংডি জাং মাইবাংডি (তিলজনী আৰু চাউলজনী), জাৱা-স্বীনী খাৰমুন (অজলা সাতজনৰ সাধু), হিমৰুজী খাৰমুন (ভেকুলীৰ সাধু), মেংগ্গং মান্দেৰণী খাৰমুন (ৰামধেনু সৃষ্টিৰ সাধু) ইত্যাদি।

(৩) মন্ত্ৰ : ডিমাছাসকলৰ প্ৰধান দেবতা ব্ৰাইশিৱাই আৰু ৰণচণ্ডী যদিও এই দুজন দেৱতাৰ লগতে বহুতো অপদেবতাইও পূজা-পাতল লাভ কৰে। এই দেৱতাসকলৰ উদ্দেশ্যে কৰা পূজা-পাতলাদিত পুৰোহিত বা হোজায়ে সাংগীতিক লয়ত বিভিন্ন মন্ত্ৰোচ্চৰণ কৰে। সেয়ে পূজা পাতল আদি অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত মন্ত্ৰও ডিমাছা লোকসাহিত্যৰ অন্যতম অংগস্বৰূপ।

(৪) আশীৰ্বাদ আৰু মাংগলিক কথোপকথন : বিবাহ অনুষ্ঠান, শ্ৰাদ্ধ অনুষ্ঠান আৰু অন্যান্য মাংগলিক অনুষ্ঠানত বয়োজ্যেষ্ঠজনে শুৱলাকৈ আৰু দীঘলীয়াকৈ আশীৰ্বাদ দিয়াটো ডিমাছা সমাজৰ প্ৰচলিত প্ৰথা। মাৰ্জিত শব্দচয়ন আৰু সুললিত লয়েৰে তথা স্বৰেৰে দিয়া আশীৰ্বাদসমূহ ডিমাছা লোকসাহিত্যৰ অমূল্য সম্পদ।

(৫) ফকৰা যোজনা, প্ৰবাদ-প্ৰবচন, সাঁথৰ ইত্যাদি : ডিমাছা বয়োজ্যেষ্ঠ লোকসকলৰ মাজত প্ৰায়েই কথোপকথনৰ মাজত ফকৰা যোজনা, প্ৰবাদ-প্ৰবচনৰ ব্যৱহাৰ দেখা যায়। কোনো কোনো মাংগলিক অনুষ্ঠানৰ কথোপকথনৰ সময়তো ফকৰা যোজনাৰ পয়োভৰ দেখা যায়। এই ফকৰা যোজনা সাঁথৰ প্ৰবাদ প্ৰবচনসমূহ ডিমাছা লোক সাহিত্যৰ এৰাব নোৱাৰা সম্পদ।

লোক সাহিত্য আৰু সমাজ : যান্ত্ৰিকতা, আধুনিকতা তথা বিশ্বায়নে প্ৰত্যেক জনজাতীয় সমাজৰেই প্ৰকৃত স্বৰূপ লুকুৱাই পেলাইছে। প্ৰাচীনৰ পৰা আধুনিকতালৈ সময়ৰ এই ক্ৰমবদ্ধমান গতিত ক্ৰমান্বয়ে হেৰাই যাব ধৰিছে জনজাতিসকলৰ কিছুমান আপুৰুগীয়া কৃষ্টি। ডিমাছা সমাজখনো ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম নহয়। আধুনিক সাহিত্যৰ তুলনাত লোকসাহিত্যত সমাজ জীৱন অধিক স্বতঃস্ফূৰ্ত আৰু নিভাজ ৰূপত প্ৰতিফলিত হয়। প্ৰকৃত সাহিত্যৰ ৰূপ-ৰস, গোন্ধেৰে পৰিপূৰ্ণ হোৱাৰ বাবেই লোকজীৱনৰ সুখ-দুখ, মিলন-বিবহ, শ্ৰমজীবি মানুহৰ প্ৰাত্যহিকতা, উৎসব অনুষ্ঠান, ৰীতি-নীতি ইত্যাদি লোকসাহিত্যত পৰিপূৰ্ণ ৰূপত প্ৰতিফলিত হয়। স্বতন্ত্ৰতা আৰু মৌলিকতাৰে পূৰ্ণ ডিমাছা লোকসাহিত্যতো আধুনিকতাৰ বাতাবৰণে ঢুকি নোপোৱা ডিমাছা সমাজখনৰ প্ৰকৃত প্ৰতিচ্ছবি প্ৰতিফলিত হোৱা দেখা যায়। এই লোক সাহিত্যৰাজিৰ জৰিয়তে ডিমাছা সমাজৰ আদৰ্শ, ৰীতি-নীতি, সুখ-দুখ মিহলি জীৱনবোধ আদি স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে নিগৰি বৈ আহিছে।

ডিমাছা লোকসাহিত্যত সমাজ জীৱনৰ প্ৰতিফলন : ডিমাছাসকল কৃষিজীৱী। ডিমাছাছাওৰ পাহৰাবাসী ডিমাছাসকলে ৰুমখেতি কৰে। ৰুমতলীত সকলো ৰাইজে মিলি সহযোগিতাবে কৃষিকৰ্ম কৰিছিল। এই সহযোগিতাবে ভৰা কৰ্মশিক্ষা তেওঁলোকে পুৰুষানুক্রমে লাভ কৰিছিল। ডিমাছা লোকগীত 'দাংবাজিবাণী' অৰ্থাৎ ৰুম খেতি কৰিবলৈ যোৱা গীতৰাজিত পৰস্পৰ সহায় সহযোগিতাবে ভৰা কৃষিজীৱী সমাজখনৰ সন্তেদ পোৱা যায়।

ডিমাছা—

জলাইজাং দাংম্মাই দাংলাদি
জলাইজাং জিম্মাই জিলাদি
মাগেৰা দাংবুদি দাংলাদি
পাগেৰা দাংবুদি দাংলাগাও

অসমীয়া অনুবাদ

ডেকা গাভৰু সবে মিলি কাৰ কৰো আহাঁ
ডেকা গাভৰু সবে মিলি খাওঁগৈ আহাঁ
আয়ে দিয়া কাম কৰিবা।
দেউতাই দিয়া কাম কৰিবা।

ৰাতিপুৱাই এমুঠি খাই দিনটোৰ বাবে সকলোয়ে ৰুমতলীলৈ ওলাই যায়। দিনটোৰ হাড়ভঙা পৰিশ্ৰমৰ অন্তত সন্ধিয়া সকলো ঘৰলৈ ওভতে। ডেকা-গাভৰু, পুৰুষ-নাৰীসকল ৰুমতলীলৈ যোৱাৰ পাছত ঘৰত থাকে ককা, আইতা আৰু কণমানিহঁত। দিনৰ দিনটো কাম-বন কৰি থাকোঁতে মাক-দেউতাকে ল'ৰা-ছোৱালীবোৰক মৰম কৰিবলৈ, ওমলাবলৈ সময়কে নাপায়। মাক-দেউতাকক নাপাই আমনি কৰা কণমানিহঁতক অলপ বুজন হোৱা ককায়েক বা বায়েকহঁতে নানা প্ৰলোভনেৰে নিচুকায়। 'নানাখিকিকবাণী' অৰ্থাৎ ডিমাছা নিচুকণি গীতবোৰ কৃষিজীৱী ডিমাছাসকলৰ জীৱনৰ বাবেবহণীয়া চিত্ৰৰে ভৰপূৰ।

ডিমাছা—

য়েং য়েংবা বৰুংখা
মামা বাবা পাইডিমা

ঠাইচুম বক্সজ লাবুনাং
মংপ্লাই বক্সজ লাবুনাং

অসমীয়া অনুবাদ—

জিলিয়ে মাতিছে
মা-দেউতা ঘৰলৈ আহিবৰ হ'ল
তিয়ঁহ জালি আনিব
কুমলীয়া গোমধান আনিব।

কঠোৰ পৰিশ্ৰমী ডিমাছাসকলে ঝামতলীলৈ গৈ কাম-কাজ কৰিলেহে দুবেলা দুসাজ খাবলৈ জোৰে।
সেয়েহে কণমাণিহঁতে বেছিকৈ আমনি কৰিলে ককাক আইতাকেও সুৰীয়া গীতেৰে নিচুকায়।

ডিমাছা —

জৌ খুদেই দাই দাই
থুকাদে দাউদিব চাউৰিনাং দাই দাই
গিজিহা গলুলু টুকাদে নামাব দাওবুদি মাইৰেণে
গিজিহা গলুলু টুকাদে নাপাব দাংবুদি মাইৰেণে।

অসমীয়া অনুবাদ

অ' শুৰাচোন মোৰ নাতি, মোৰ নাতি
তুমি শুলে কণী ভাজি দিম নাতি
নীৰবে দোলনাত শুলে মাৰাই কাম কৰিব পাৰিব।
নীৰবে দোলনাত শুলে দেউতাই কাম কৰিব পাৰিব।

ডিমাছাসকলৰ প্ৰতিখন গাঁৱতে ডেকাসকলৰ ৰাতিবাসস্থলী নদ্রাং আছে। ডিমাছাসকলৰ প্ৰত্যেকটো সামাজিক উৎসৱ অনুষ্ঠানতেই নদ্রাঙৰ ভূমিকা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। 'নদ্রাংতুবাণী' অৰ্থাৎ নদ্রাঙত গোৱা গীতটো উপদেশমূলক। এই গীতত ডেকাসকলৰ অন্তৰৰ সুখ-দুখৰ অনুভূতি নিগৰি বৈ আহিছে। নদ্রাংতুবাণী দুই প্ৰকাৰৰ সুখৰ আৰু দুখৰ। দুখৰ গীতবোৰত দুখীয়া হৈ জন্ম লৈ সংসাৰৰ দুখ বেদনাৰ বোজাত ভাৰাক্ৰান্ত ডেকাজনৰ মনৰ গাভৰুজনীক নিজৰ কৰি ল'ব নোৱাৰাৰ হতাশা প্ৰতিফলিত হৈছে। নদ্রাঙত গোৱা সুখৰ গীত অৰ্থাৎ আনন্দ প্ৰকাশক গীতত ডাঙৰে সৰুচামক দিয়া নানা উপদেশ তথ্য সামাজিক বাধা নিষেধ, কামৰ শিক্ষা আদিৰ বিষয়ে পোৱা যায়।

ডিমাছা—

পানিবা গাৰাওজু লাখাদে
জানাইবা দাংবা নিংদেনাং
জানিবা গাৰাওজু লাখাদে
জলাইকে দাওহাৰ নিংদেনাং

অসমীয়া অনুবাদ—

আইৰ কথা শুনি
আইৰ কামৰ শিক্ষা ল'বা
কামত তুমি পাৰদৰ্শী হ'বা
কাপোৰ বোৰাত নাম কৰিবা।

পথাৰৰ শস্য ভঁৰালত সোমোৱাৰ পাছতেই বিহুৰ বতৰ। ডেকা-গাভৰু, বুঢ়া-বুঢ়ীসকলো মিলি ব্ৰাইশ্বিৰাই আৰু আই গামাডীৰ প্ৰাৰ্থনাৰে গাজাইবাওৰ (গৃহস্থনী) চোতালত বিহু আৰম্ভ কৰে। দেৱতাৰ প্ৰাৰ্থনাৰে উৎসৱৰ আৰম্ভণি কৰা কাৰ্যই তেওঁলোকৰ সামাজিক পৰম্পৰাত ধৰ্মৰ প্ৰাধান্যৰ কথা সূচায়।

ডিমাছা—

শ্বিৰাই থলুৱা বাসাইনহা
কুঞ্জহি মুগাঠাম ডাঁইনসিংহা
গামাডী ডিকুবা বাসাইনহা
কাংকাৰাই মুগাঠাম কুসিংহা

অসমীয়া অনুবাদ—

শিৱ ভগৱানে দিয়া মাটিত
কোৰেৰে তিনিহাত কাটি পেলোৱা
আই পাৰ্বতীয়ে দিয়া পানীত
কেঁকোৰাৰ দৰে তিনিবাৰ পেলাই দিয়া।

দেৱতাৰ প্ৰাৰ্থনাৰে আৰম্ভ কৰাৰ পাছতেই গীতৰ জৰিয়তে ডেকা-গাভৰুহঁতৰ খৌকিবাথৌ অন্তৰৰ প্ৰণয়সূচক ভাৱৰ আদান-প্ৰদান চলে। 'বুচুজিবাণী' অৰ্থাৎ ডিমাছা বিহুত গোৱা গীতবোৰত প্ৰণয় প্ৰকাশৰ ভাববোৰ পোনপটীয়া আৰু স্থূল নহয়; বৰঞ্চ ডেকা-গাভৰুহঁতে যথেষ্ট সংযমীভাৱে তেওঁলোকৰ হৃদয়াবেগ প্ৰকাশ কৰে। গীতবোৰৰ সংযমশীলতাই ডিমাছাসকলৰ ৰুচিশীল আৰু সংস্কৃত সমাজ জীৱনৰ পৰিচয় বহন কৰে। ডেকা-গাভৰুৰ অনুৰাগে কেতিয়াবা সীমাৰেখা অতিক্ৰম কৰিব খুজিলেও তাৰ প্ৰকাশ পোনপটীয়াভাৱে নহয়, প্ৰতীকিভাৱে কৰা হয়—

ডিমাছা—

ঠাও ফাৰিখেলা আডুংৰাও
হৰসিলাই সাউয়া ডাংনাইলাং
হৰসি সাউয়া ডাংবানীডে
ডিসি লুইয়াবাণীডে
মাইলিম বসো ৰাইনাইয়া।

অসমীয়া অনুবাদ—

দাদাইঁত

চাকিগছ এখন্তেক নজ্জলাবচোন

আন্ধাৰতে ভাল দেখোন

কপাহৰ আগপাত ছিঙি নাযায়

আন্ধাৰত এৰাতি থাকিলে

ধানৰ কুঁহিপাত ছিঙি নাযায়।

ডিমাছাসকলৰ পিতৃকুলক 'চেমফং' আৰু মাতৃকুলক 'জুলু' বুলি কোৱা হয়। ডিমাছা সমাজত চেমফং আৰু জুলুৰ গুৰুত্ব যথেষ্ট। একে চেমফং আৰু জুলুৰ ল'ৰা-ছোৱালীৰ মাজত বিবাহ নিষিদ্ধ। সেয়ে কেতিয়াবা মনৰ মিলন হ'লেও সমাজৰ বাধা নিষেধৰ বাবেই মনৰ অব্যক্ত অনুৰাগ গীতৰ জৰিয়তে ব্যক্ত কৰা হয়। প্ৰণয় প্ৰকাশৰ এই গীতৰাজিক কোৱা হয় 'খানংলাইবাণী'।

ডিমাছা—

মাজাংদাও দাদা গিন্নিজাং দাংফ্লাই জিনাংদে

দামব্ৰাহানিং ৰেঞ্জবহায়া

লাইবিদিং ৰেঞ্জবহায়া

অসমীয়া অনুবাদ—

প্ৰিয় দাদা মোৰ

আমাৰ মিলন

ভগৱানে কপালত লিখা নাই।

'লাইদাদা মাসাইজিক হামজাওয়া পিনহি মিয়া সিপায়া কাইলাং লায়াবা' (মৰমৰ দাদাই বেয়া পাই চিপাহী হ'বলৈ ওলাওতে গোৱা গীত), 'খানাং লাইদাদা সিপায়া ঠাংহি ছুটা পাইবাহী গাৰাও লাইবাণী' (অন্তৰৰ দাদাজনে চিপাহী কামত গৈ ছুটা পাই আহি শুনা গান), 'ডাউৰিলী, ডাওচাঙি গাওয়াৰাওজাং আগডি জিকানী ৰাজাবঠাই' (টুনি চৰাই চিকাৰ কৰিবলৈ যোৱা লংডিজাও চিকাৰীহঁতৰ সৈতে আগজিক গাভৰুহঁতৰ গীত) ইত্যাদি বিভিন্ন প্ৰণয়মূলক গীতশ্ৰেণীতো ডিমাছা ডেকা-গাভৰুৰ যৌবনৰ আশা আকাংক্ষা, মিলন বিৰহৰ লগতে বিভিন্ন সামাজিক প্ৰতিচ্ছবি প্ৰতিফলিত হৈছে।

বুমতলীত হোৱা চাৰি চকুৰ মিলন, গাজাইবাওৰ চোতালত পৰস্পৰে পৰস্পৰৰ গীত-মাত-নাচেৰে আকৰ্ষিত হোৱাৰ পাছতেই বিবাহৰ বাবে অভিভাবকপক্ষই খোজা-বঢ়া কৰে, দিন বাৰ ঠিক কৰে। ডিমাছা বিয়া এখন পাতিবলৈ ছোৱালী খোজা-বঢ়াৰ পৰা আৰম্ভ কৰি বিয়াৰ শেষ দিনলৈকে সকলো কাৰ্য ছন্দোবদ্ধ কথোপকথনৰ জৰিয়তে সমাধা কৰা হয়। গাঁৱৰ বয়সীয়াল লোকসকলে উপমা আদিৰে সজাই পৰাই কোৱা এনেধৰণৰ কাব্যিকতাপূৰ্ণ কথা-বতৰাই তেওঁলোকৰ সামাজিক জীৱনৰ সৰলতাকে সূচায়। ল'ৰালৈ ছোৱালী খুজিবলৈ যাওঁতে কটাৰী আৰু তামোল-পাণ লৈ যোৱাটো নিয়ম—

ডিমাছা—

অনীবা হাক্ৰিহা জংথুডু

আনীবা দেগখিং যাওৰেমডু
 যাওফাকৰ গৰাইডু দিডুলাও
 যাওফাকৰ গৰাইডু দিডুলাও

অসমীয়া অনুবাদ—

মোৰ দুৰাৰত জেং পুতীলা
 মোৰ দুৰাৰত হাত ৰাখীলা
 হাতত আনিছা তামোল-পাণ
 হাতত আনিছা কটাৰীখন।

লংৰাংদাও-হাৰাংদাওৰ কাহিনীগীতত লংৰাংদাওৰ মাকে আমালু-ডিমালুৰ ঘৰলৈ ছোৱালী খুজিবলৈ যাওঁতে এইদৰে উল্লেখ কৰিছে।

ডিমাছা সমাজত প্ৰত্যেকগৰাকী নাৰীয়েই নিপুণ শিপিনী। কাপোৰ বোৱা কাৰ্যক শিল্পৰ পৰ্যায়লৈ লৈ যোৱা ডিমাছা মহিলাৰ দৈনন্দিন জীৱনৰ তাঁতখনৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম। জাতিগত আৰু জন্মগত পৰম্পৰা স্বৰূপে তাঁতখনে সেয়ে তেওঁলোকৰ লোকগীতৰাজিত, বিশেষকৈ কাহিনীগীতসমূহত ভূমুকি মাৰিছে। ডিমাছাৰ কাহিনীগীতত হতভগীয়া ডিমাছায়েঞ্জ পিতৃৰাজ্য ত্যাগ কৰোঁতে নিজৰ মৰমৰ তাঁতশালখন বিচাৰিছে।

ডিমাছা-ডিমাছা

ঠিকাদে বেঙয়াৰাও বেঙসাৰাও
 আঞ্চৰা জাওয়াবা বৰুণপাং।
 বৰুণপাং বজৰজাং লাবুৰি
 সোবাহা ডাওপাং ৰাশিপাং
 ৰাশিপাং ৰজৰজং লাবুৰি।

অসমীয়া অনুবাদ—

তেনেহ'লে কটকীসকল
 সৰুতে বোৱা তোলোথাযোৰ আৰু
 তাঁতশালখন, যেনেতেনে মোক আনি দিবা।

ডিমাছা সমাজত ছোৱালী যৌৱনপ্ৰাপ্ত হ'লেই মাক-দেউকাক নাইবা অভিভাৱকে তাঁতশালখন যুগুতাই দিয়ে। স্নেহডুৰীৰ কাহিনীগীতত স্নেহডুৰীৰ সাতোজন ককায়েকে মৰমৰ ভনীয়েকৰ বাবে তাঁতশালৰ সামগ্ৰী আনিবলৈ হাবিলৈ যোৱাৰ কথা উল্লেখ আছে।

ডিমাছা—

নীনীবা খলাউলইহি লাবুনাং
 লাবুনাং ৰাশিছা বজৰজাং
 লাবুনাং বৰুণপাং বজৰজাং

অসমীয়া অনুবাদ—

তোমাৰ কাৰণে আনিম

আনিম ৰাশি যোৰাকৈ

আনিম টোলোঠা যোৰাকৈ

আনিম মাকো যোৰাকৈ।

পৰ্বতীয়া ডিমাছাসকলৰ জীৱন বৰ কষ্টকৰ। পেটৰ ভাত মোকলাবৰ বাবে বহুতো ডিমাছা ডেকা ল'ৰাই কেৱল খেতিৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ নকৰি কাম-কাজ বিচাৰি আন অঞ্চললৈ গৈছিল নাইবা কিছুমানে বেহা-বেপাৰ কৰিছিল। জহায়াৰ কাহিনীগীতত জহায়াই চিটাগঙৰ বসোৰা অঞ্চলৰ কাঠৰ ৰূপত কাম কৰিবলৈ যোৱাৰ কথা উল্লেখ আছে। হাৰিফা ডুমাইডিৰ কাহিনীগীতত হাৰিফাই ডিয়ুং নদীৰে নাৱেৰে বেহা-বেপাৰ কৰাৰ কথা বৰ্ণিত হৈছে।

ডিমাছা সাধুকথাবোৰ জৰিয়তে ডিমাছা সমাজৰ কল্পনাৰ জগতখন প্ৰতিফলিত হোৱাৰ লগতে কিছুমান সামাজিক প্ৰতিচ্ছবিয়ো ভুমুকি মাৰিছে। বেছিভাগ সাধুকথাতেই খেল চৰিত্ৰৰ পতন আৰু সং চৰিত্ৰৰ উন্নতি দেখুওৱাৰ জৰিয়তে সত্যৰ জয় অসত্যৰ পৰাজয় দেখুওৱা হৈছে। ইয়াৰ জৰিয়তে দৰাচলতে ডিমাছা সমাজৰ সততা আৰু নৈতিকতাৰ প্ৰতি আস্থাৰ প্ৰকাশ ঘোষিত হৈছে। 'মেংগ্লং মান্দেৰণী খাৰমুন'ৰ (ৰামধেনু সৃষ্টিৰ সাধু) দৰে সাধুত পৰম্পৰী আসক্তিৰ দৰে ডিমাছা সমাজত সাধাৰণতে বিৰল ঘটনাৰো আভাস আছে।

ডিমাছা লোকসাহিত্যৰ অন্তৰ্গত মন্ত্ৰসাহিত্যৰ জৰিয়তে সহজ-সৰল লোকজীৱনৰ দেৱতাৰ প্ৰতি ভয়-ভক্তি, ৰোগ নিবাৰণ, অপায়-অমঙ্গল নিবাৰণৰ বাবে দৈৱশক্তিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতা প্ৰকাশ পাইছে। সেইদৰে বিবাহ, শ্ৰাদ্ধ আৰু পূজা আদি অনুষ্ঠানত মৰ্জিত ভাষা, শব্দচয়ন আৰু সুললিত লয়ৰ আশীৰ্বাদ আৰু মাংগলিক কথোপকথনসমূহে তেওঁলোকৰ সামাজিক জীৱনৰ শৃংখলাবদ্ধতা, সবলতা আৰু গাভীৰ্য প্ৰকাশ কৰিছে। “সহজ সৰল নিৰক্ষৰ গাঁৱৰ ডিমাছাসকলৰ মাজত কথা-বতৰাৰ কিমান ভদ্ৰতা তেতিয়াহে (কথোপকথনত) গম পোৱা যায়। উভয়পক্ষই সাধাৰণতে কথা নকয়, গীতেৰেহে (ছন্দেৰে) পৰস্পৰৰ সোধপোছ, কাকুতি-মিনতি, সকলো আদান-প্ৰদান কৰে।” (নিৰাপমা হাগজৈৰ, ডিমাছা, পৃষ্ঠা নং- 47।)

ডিমাছাসকলৰ মাজত প্ৰচলিত ফকৰা-যোজনা, প্ৰবাদ-প্ৰবচন, সাঁথৰ আদিৰ জৰিয়তেও ডিমাছা লোকসমাজৰ বিভিন্ন চিত্ৰই ভুমুকি মাৰিছে। কৃষিজীৱী সমাজ জীৱনৰ তথা ব্যৱহাৰিক জীৱনৰ অভিজ্ঞতা, পৰস্পৰা আৰু বিশ্বাসৰ ছবি নিম্ন উল্লেখিত ফকৰা-যোজনা ফাকিত সুন্দৰকৈ প্ৰতিফলিত হৈছে।

ডিমাছা—

পাল্টাও জোবাই খালা পাল্টাও গাইছাইৰেঞ্জ

মৰচাই জোবাই খালা মৰচাই গাইছাইৰে

আলাইং

বাছ কাৰাংখালা বাছ পাহিৰে

বুছ কাৰাংখালা বুছ পাহিৰে।

অসমীয়া অনুবাদ—

বেঙেনা গুটি সিঁচিলে আকৌ পুলি ৰুব লাগে

জলকীয়া গুটি সিঁচিলে আকৌ পুলি ৰুব লাগে
তেনেকৈ ল'ৰা তুলিলে ঘৰ পাতি দিব লাগে
ছোৱালী তুলিলে ছোৱালীক ঘৰ কৰাব লাগে।

পুৰুষানুক্ৰমে চলি অহা ডিমাছাসকলৰ নিজা ৰূপ সমৃদ্ধ সাঁথৰ (বাংগাই টাই) সমূহৰ সৃষ্টি হৈছিল ব্যৱহাৰিক জীৱনৰ বিভিন্ন অভিজ্ঞতাৰ পৰা। প্ৰঃ- বজুহা বাৰে মাংজেৰহা টাইৰে। উঃ মাংগ্ৰাই (প্ৰশ্নঃ আগত ফুল ফুলে পাছত ফল ধৰে? উত্তৰঃ গোমধান।) প্ৰঃ গিৰিহিং বন? উঃ বাকাৰী (প্ৰশ্নঃ খুটা নথকা ঘৰ? উত্তৰঃ জাপি।) এনেধৰণৰ সাঁথৰবোৰে কৃষিজীৱি সমাজ জীৱনৰ বাবেৰহণীয়া চিত্ৰকেই প্ৰতিফলিত কৰে।

সামৰণি : লোকসাহিত্যৰ উৰ্বৰা পথাৰখনৰ পৰাই লিখিত সাহিত্যই সমল সংগ্ৰহ কৰে। ডিমাছাসকলৰ বহুৰ্ণময় আৰু বৈচিত্ৰ্যৰে ভৰা সমৃদ্ধশালী লোকসাহিত্যই জাতিটোৰ গৌৰৱময় ঐতিহ্য আৰু সংস্কৃতিৰ কথা সদন্তে ঘোষণা কৰে। কিন্তু এই লোকসাহিত্য গাঁৱৰ বয়সীয়াল চামৰ মাজতেই আৱদ্ধ হৈ আছে। আধুনিক শিক্ষাই যেন লাহে লাহে লোকসাহিত্যক জনসাধাৰণৰ পৰা নিলগাই আনিছে। ডিমাছাসকলৰ নিজা লিপিৰ অভাৱত বহু সময়ত লোকসাহিত্যক নিজা সুৰেৰে প্ৰকাশ কৰাত অসুবিধা হয়। লোকসাহিত্যৰ অলেখ সম্পদ বৰ্তমানেও প্ৰচলিত হৈ আছে। এই সমলসমূহ বুটলি আনি লিখিত ৰূপত প্ৰকাশ নকৰিলে অচিৰেই লুপ্ত হৈ পৰাৰ আশংকাও নোহোৱা নহয়। গবেষণা কৰ্মৰ জৰিয়তে ঐশ্বৰ্যশালী ডিমাছা লোকসাহিত্যত প্ৰতিফলিত কিন্তু ক্ৰমাৎ বিলুপ্ত, সমাজ জীৱনৰ প্ৰতিচ্ছবি জনমানসত পুনৰুজ্জীৱিত কৰাতো সেয়েহে বৰ্তমান সময়ত অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয় হিচাপে বিবেচিত হৈছে।

পাদটীকা :

- 1 বৰ্মন, বিশ্বজ্যোতি : অসমৰ জনগোষ্ঠীয় লোকসাহিত্য, পৃ, 255

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী :

- 1 Bordoloi, B. N. : The Dimasa Kacharis of Assam, Tribal Research Institute, Guwahati, 1984
- 2 Tapadar, Z. A. : Festivals of N.C. Hills - Vol-I, Department of Information and Public Relations, Govt. of Assam, 2007
- 3 দুৱৰা, ধৰ্মেশ্বৰ : উত্তৰ কাছাৰ পাহাৰৰ লোকসংস্কৃতি, সাংস্কৃতিক সঞ্চালকালয়, অসম, প্ৰথম প্ৰকাশ, 1988
- 4 বৰকটকী, সত্যেন্দ্ৰনাথ : পৰ্বতীয়া সাধু, যষ্ঠ সংস্কৰণ, অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, গুৱাহাটী, 2010
- 5 বৰুৱা, নগেন্দ্ৰনাথ : ডিমাছাসকলৰ গীত মাত, 2য় সংস্কৰণ, অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, গুৱাহাটী, 1991
- 6 হাগজেৰ, নিৰুপমা : ডিমাছা, অসম সাহিত্য সভা, প্ৰথম প্ৰকাশ, 1979
- 7 হাগজেৰ, নিৰুপমা : ডিমাছা সাধুকথা, প্ৰথম প্ৰকাশ, বহিমান প্ৰিণ্টাৰ্চ, গুৱাহাটী, 1998